

Åldersbedömning tidigare i asylprocessen (Ds 2016:37)

I promemorian föreslås ändringar i utlänningslagen som innebär att Migrationsverket ska bedöma en utlännings ålder tidigare i asylprocessen än vad som görs idag. Migrationsverket ska enligt förslaget ge sökanden tillfälle att genomgå en medicinsk åldersbedömning innan ett tillfälligt beslut fattas om att den sökande ska anses ha fyllt 18 år. Promemorian föreslår även att Migrationsverkets beslut ska kunna överklagas. Dessutom finns ett förslag som bland annat innebär att Migrationsverket ska informera utlänningen om att konsekvenserna av ett nekat samtycke till medicinsk åldersbedömning utan godtagbar anledning kan bli att hen bedöms ha fyllt 18 år.

Rädda Barnens samlade bedömning

Rädda Barnen har ett omfattande arbete för alla barns rätt till trygghet och skydd. Däribland att se till att ensamkommande barn får sina rättigheter och behov tillgodosedda. För att situationen ska förbättras för ett ensamkommande barn krävs en rad åtgärder, som till exempel medicinsk åldersbedömning.

Syftet med en medicinsk åldersbedömning är att fastställa en persons ålder. Åldern på ett ensamkommande barn är av betydelse såväl för handläggningen, möjligheten till uppehållstillstånd som för barnets vistelse under asylprocessen. Ett ensamkommande barn som blir bedömt som en vuxen, över 18 år, förlorar bland annat rätten till god man, anpassat boende med tillgång till vägledande personal och rätten till skola. Åldern på ett ensamkommande barn har stor betydelse ur ett barnsäkerhetsperspektiv. Det kan få allvarliga konsekvenser för barn om vuxna bor i samma boende. Och barn som felaktigt placeras i boende för vuxna löper på motsvarande sätt risker. Det är viktigt att säkerställa att barn inte placeras på boenden avsedda för vuxna då sådana boenden skiljer sig avsevärt från boenden för barn, bland annat när det gäller insatser för att skapa skydd för barn.

Däremot kräver det att metoden i sin tur är träffsäker och rättssäker och att barnet känner sig delaktigt i processen och får komma till tals enligt artikel 12 i barnkonventionen. För ett barn på flykt kan en felmarginal vara livsviktig och att någon annan fattar ett beslut om ens egen ålder vara kränkande, särskilt om man känner sig förbisedd och inte lyssnad på. En åldersbedömning ska grunda sig i respekt för individen i fråga och på väl beprövade och dokumenterade metoder.

Vi delar alltså ansatsen i promemorian. Samtidigt vill Rädda Barnen framhålla att inget av utredningens förslag får ske på bekostnad av barnets bästa enligt 1 kap. 10 § utlänningslagen (2005:716) samt artikel 3 i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) eller på något sätt inskränka barnets rätt till delaktighet (artikel 12), trygghet och integritet (artikel 2). En medicinsk åldersbedömning ska ske med full respekt för den personliga värdigheten och integriteten och innebära ett så litet medicinskt ingrepp som möjligt.

För ett barn som söker asyl i Sverige och saknar identitetshandlingar behöver barnets ålder i vissa fall fastställas och åldersbedömningen är då en del av asylprocessen. Rädda Barnen delar därför utredningens förslag om att åldersbedömningen ska göras tidigare i asylprocessen men det är också

centralt, vilket Rädda Barnen även tidigare påpekat, att åldersbedömningar görs under hela asylprocessen.

Rädda Barnen anser att åldersbedömningar ska genomföras så tidigt som möjligt i de fall det råder tvivel om personens ålder och bedömningen måste ske på en vetenskaplig och rättssäker grund. Åldersbedömningar ska inte ske systematiskt för alla barn, utan när det råder tvivel om personens ålder.

Medicinska åldersbedömningar är inte hundra procentiga. Det behövs nya, rättssäkra och tillförlitliga metoder för åldersbedömningar. Rädda Barnen anser att en medicinsk åldersbedömning kan vara en del av bedömningen av en persons ålder men måste kompletteras med en bedömning av till exempel dokumentation från hemlandet eller en bedömning av personens psykosociala utveckling.

Rädda Barnen vill här betona vikten av att Migrationsverket använder sin möjlighet till att begära in uppgifter från Socialtjänsten i de fall där det kan anses befogat för att bidra till utredningen. Barnet har oftast mer kontakt med sin handläggare hos Socialtjänsten än med Migrationsverket och det är därför viktigt att samtliga aktörer med insyn i barnets liv gör en bedömning i de fall den sökande ska anses ha fyllt 18 år. Bedömningen bör även innehålla en "second opinion".

Rädda Barnen ifrågasätter det faktum att det inte bör krävas att Migrationsverket gör en ålderbedömning och fattar ett tillfälligt beslut om ålder om det är "uppenbart" att sökande är vuxen. Vi saknar ett resonemang och en tydlig definition kring betydelsen av begreppet "uppenbart", hur den bedömningen ska göras och hur man säkerställer att bedömningen är korrekt ur ett rättssäkerhetsperspektiv. Rädda Barnen är även kritiska till att detta förslag inte omfattar alla barn som får sin ålder uppskriven, dvs även de fall som Migrationsverket bedömer som "uppenbara". En felaktig bedömning kan vara förödande för ett barn. Enligt utredningen ska principen om "benefit of the doubt" gälla i övriga fall. Vi anser att principen alltid ska gälla, dvs. om det råder tvekan ska barnet inte skrivas upp i ålder.

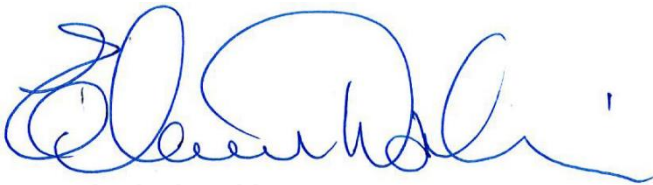
Rädda Barnen delar utredningens förslag om att Migrationsverkets beslut ska kunna överklagas. Den enskilde individen riskerar annars att gå miste om förmåner som denne annars hade haft under tiden fram till att ärendet avgörs. I dagsläget kan en fastställd ålder inte överklagas förrän i slutet av asylprocessen vilket är problematiskt ur ett rättssäkerhetsperspektiv. Vi anser därför att varje beslut om ålder måste kunna prövas i samband med åldersbedömningen och sådana ärenden bör prioriteras i rätten. Vidare vill Rädda Barnen understryka att för de fall en person inte vill genomgå medicinsk åldersbedömning, så ska inte detta vara till nackdel för personen i fråga. Det finns många anledningar till att inte vilja genomgå en medicinsk bedömning, till exempel rädsla, oro, brist på information och avsaknad av stöd från omgivningen.

Barn som flyr befinner sig ofta i en särskilt utsatt situation. Rädda Barnens utgångspunkt är att barn på flykt ska få ett tryggt och säkert mottagande och sina rättigheter tillgodosedda. Vi delar utredningens förslag om att Migrationsverket, i enlighet med förslag till förordningen om ändringar i utlänningsförordningen (2006:97), ska informera personen i fråga om konsekvenserna av att neka samtycke till åldersbedömning men vi anser att personen i fråga även ska få information om innebörden av att samtycka till åldersbedömning. Att enbart informera om konsekvenser är negativt och ger inte personen i fråga uttömmande information om rättsläget. Barn har rätt till information men ska även under och efter att information lämnats känna sig trygga och delaktiga. Rädda Barnen vill även framhålla vikten av att de vuxna som arbetar med eller kring dessa barn, har den kompetens och erfarenhet som krävs. Rädda Barnen anser att det är viktigt att information som

lämnas är anpassad till det enskilda barnets behov och förmåga. Vi ser positivt på att vikten av att information lämnas på ett språk som den sökande kan förstå kommer till uttryck i den föreslagna bestämmelsen i utlänningsförordningen.

Rädda Barnen ställer sig även positivt till att ett tillfälligt beslut om ålder ingår som ett led i handläggningen av ett ärende om uppehållstillstånd och att personen i fråga har rätt till ett offentligt biträde i frågan om ålder såväl hos Migrationsverket som vid ett eventuellt överklagande i domstol.

Stockholm som ovan

Elisabeth Dahlin
Generalsekreterare
Rädda Barnen